

SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2024. gada 4. decembrī

lietā Nr. 2024-03-03

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis, Anita Rodiņa, Jautrīte Briede, Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits,

pēc Rīgas pilsētas tiesas pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 9. punktu, kā arī 19.¹ un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2024. gada 5. novembra tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Ministru kabineta 2014. gada 21. janvāra noteikumu Nr. 50 “Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi” 113. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai”.

Konstatējošā daļa

1. Ministru kabineta 2014. gada 21. janvāra noteikumu Nr. 50 “Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi” (turpmāk – Elektroenerģijas noteikumi), kas bija spēkā līdz 2023. gada 9. novembrim, 113. punkts (turpmāk – apstrīdētā norma) noteica: “Ja sistēmas operators konstatē iejaukšanos

komercuzskaites mēraparāta darbībā, ko apstiprina ekspertīzes atzinums, vai pieslēgumu pirmsuzskaites ķēdēm un šīs darbības nebija iespējams atklāt, veicot kārtējo komercuzskaites mēraparāta kontroli, sistēmas operators ir tiesīgs pārrēķināt elektroenerģijas, sistēmas pakalpojumu, citu pakalpojumu un obligātā iepirkuma komponentu apjomu par laikposmu līdz vienam gadam pēc pievienojuma maksimālās caurlaides spējas diennakts 24 stundu periodā neatkarīgi no iepriekšējo pārbaužu rezultātiem.”

2. Pieteikuma iesniedzēja – Rīgas pilsētas tiesa (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 64. un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esot civillieta, kurā sadales sistēmas operators, pamatojoties uz apstrīdēto normu, cēlis pret elektroenerģijas sistēmas lietotāju prasību par parāda piedziņu. Apstrīdētā norma aizskarot elektroenerģijas sistēmas lietotāja tiesības uz īpašumu, jo pakļaujot to nesamērīgam maksājumam ar sodošu raksturu.

Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, neesot ievērojis Elektroenerģijas tirgus likumā ietverto pilnvarojumu. Proti, Ministru kabinets apstrīdētajā normā esot paredzējis tādas atkāpes no vispārējā civiltiesību regulējuma, kuru detalizēšanai likumdevējs neesot tam Elektroenerģijas tirgus likumā piešķīris pilnvarojumu. Turklāt Ministru kabinets esot nevis pats noteicis to, kā elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā nosakāms patērētās elektroenerģijas daudzums, bet gan pilnvarojis tam sistēmas operatoru. Tādēļ apstrīdētā norma neatbilstot Satversmes 64. pantam un Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Apstrīdētā norma neatbilstot arī Satversmes 105. pantam, jo tajā noteiktā metode bez uzskaites patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanai esot netaisnīga un nesamērīga. Apstrīdētā norma nenodrošinot to, ka šādā gadījumā patērētās elektroenerģijas daudzums tiek noteikts iespējami tuvu faktiski patērētajam. Proti, tas tiek noteikts, nevis ievērojot elektroenerģijas sistēmas lietotāja faktisko

patēriņu, ko fiksē ar attiecīgā elektroenerģijas komercuzskaites mērāparāta palīdzību, bet gan pēc maksimālās caurlaides spējas, un tādējādi maksa tiekot aprēķināta bez jebkādas individualizācijas.

Turklāt maksājuma noteikšana par elektroenerģiju, kas patērēta bez uzskaites, laikposmā līdz vienam gadam pēc maksimālās caurlaides spējas esot pārmērīga salīdzinājumā ar, piemēram, maksimālo līgumsoda apmēru – 10 procenti gadā no pamatparāda summas. Tādējādi apstrīdētajai normai esot arī sodošs raksturs.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinets – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Apstrīdētā norma esot izdota, pamatojoties uz Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā ietverto pilnvarojumu, kas citstarp paredzot Ministru kabineta tiesības noteikt tirgotāju, sistēmas operatoru, elektroenerģijas ražotāju un lietotāju tiesības un pienākumus. Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts, pamatojoties uz likumu. Šā ierobežojuma leģitīmais mērķis esot nodrošināt personas līgumsaistību izpildi un novērst ar to saistītos sistēmas operatora līguma pārkāpuma radītos zaudējumus vai – patvaļīga pieslēguma izveides gadījumā – kompensēt personas nelikumīgās rīcības rezultātā nodarītos zaudējumus sistēmas operatoram.

Apstrīdētajā normā noteiktā pārrēķina metode esot piemērots līdzeklis pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo tā esot līdzīga uz līgumattiecībām balstītajai sadales sistēmas operatora un tā klientu savstarpējo norēķinu kārtībai. Minētā metode, kas paredz nodarīto zaudējumu aprēķinu balstīt uz pievienojuma maksimālo caurlaides spēju, esot tikai viena no zaudējumu aprēķina veikšanā izmantojamām metodēm, kas izmantojama tikai tajos gadījumos, kad faktisko elektroenerģijas patēriņu konstatēt nav iespējams. Turklāt ar apstrīdēto normu tiekot nodrošināts tas, ka elektroenerģijas sistēmas lietotāji norēķinās par

saņemtajiem pakalpojumiem, neaizskarot citu lietotāju tiesības tos saņemt par pamatotām cenām.

Ministru kabinets papildus norāda, ka apstrīdētā norma nav salīdzināma ar Satversmes tiesas 2021. gada 14. oktobra spriedumā lietā Nr. 2021-03-03 (turpmāk – lieta Nr. 2021-03-03) vērtēto apstrīdēto regulējumu. Proti, elektroenerģijas un dabasgāzes tirgū iespējamās sadales sistēmas operatora līgumattiecības, tajā paredzētās pušu sadarbības saistības un ar tām saistītās finansiālās saistības daudzos gadījumos varot būt ievērojami atšķirīgas un nevarot tikt tiešā veidā salīdzinātas.

4. Pieaicinātā persona – Saeima – uzskata, ka Ministru kabinets, apstrīdētajā normā nosakot elektroenerģijas sistēmas lietotāja pienākumu atlīdzināt sadales sistēmas operatoram zaudējumus, ko lietotājs tam nodarījis ar savu neatļauto darbību, ir pārkāpis Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā ietverto pilnvarojumu.

Ar Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piekto daļu Ministru kabinets esot pilnvarots noteikt “sistēmas operatora un lietotāja tiesības un pienākumus elektroenerģijas piegādē un lietošanā, kā arī norēķinos par saņemtajiem pakalpojumiem”. Tomēr šis pilnvarojums Ministru kabinetam neļaujot izdot tādas normas par neatļautas darbības rezultātā radīto zaudējumu aprēķināšanu un atlīdzināšanu, kuras atšķirtos no vispārējā civiltiesību regulējuma. Apstrīdētā norma neesot uzskatāma par palīgīdzekli Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektās daļas detalizētākai īstenošanai, bet faktiski pieļaujot tādu jaunu tiesisko attiecību veidošanos starp sistēmas operatoru un elektroenerģijas sistēmas lietotāju, kādas likumdevējs pilnvarojumā neesot paredzējis.

Saeima pievienojas pieteikumā norādītajam, ka uz izskatāmo lietu būtu attiecināmas lietā Nr. 2021-03-03 paustās atziņas. Enerģētikas likuma 107. panta septītajā daļā, kura 2023. gada 1. maijā zaudēja spēku un kurā, pēc Ministru kabineta ieskata, bijis noteikts pilnvarojums lietā Nr. 2021-03-03 apstrīdēto normu izdošanai,

esot bijis ietverts saturiski līdzīgs formulējums tam, kas ietverts Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā.

Atbilstoši lietā Nr. 2021-03-03 paustajām atziņām būtu secināms, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā Ministru kabinetam nav dots pilnvarojums regulēt sadales sistēmas operatora un elektroenerģijas sistēmas lietotāja tiesības un pienākumus tādējādi, ka sadales sistēmas operatoram tiktu piešķirtas tiesības pārrēķināt neatļautas darbības rezultātā patērētās elektroenerģijas apjomu un noteikt par to atlīdzināmo zaudējumu apmēru.

Tā kā Ministru kabinets neesot ievērojis tam Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā piešķirtā pilnvarojuma robežas, apstrīdētā norma neesot noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu. Līdz ar to neesot pamata vērtēt, vai apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums kalpo legītīma mērķa sasniegšanai un atbilst samērīguma principam. Ja Satversmes tiesa tomēr uzskatītu, ka Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, ir rīkojies atbilstoši pilnvarojumam, tad esot vērtējams tas, vai apstrīdētajā normā paredzētās tiesiskās sekas ir samērīgas ar elektroenerģijas sistēmas lietotāja izdarītā pārkāpuma raksturu, vai šajā normā noteiktā maksājuma apmēra aprēķināšanas metode nepieļauj sadales sistēmas operatora nepamatotu un netaisnīgu iedzīvošanos uz elektroenerģijas sistēmas lietotāja rēķina un vai maksājumam nav sodoša rakstura. Saeima, Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā piešķirot Ministru kabinetam pilnvarojumu, neesot vēlējusies, lai tas šo pilnvarojumu īstenotu tādā veidā, kas acīmredzami nesamērīgi ierobežotu elektroenerģijas sistēmas lietotājam pamattiesības, kas ietvertas Satversmes 105. pantā.

5. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

No Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā ietvertajiem vārdiem “noteikt kārtību” izrietot Ministru kabineta tiesības regulēt šajā normā noteikto

jautājumu procesuālo aspektu. Savukārt minētajā tiesību normā lietotie vārdi “tiesības un pienākumi” esot vērtējami plašāk un ietverot arī tiesības izdot materiālās tiesību normas, tostarp attiecībā uz elektroenerģijas piegādi un lietošanu, kā arī noteikt kārtību, kādā veicami norēķini par saņemtajiem pakalpojumiem.

Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā ietvertais pilnvarojums paredzot Ministru kabinetam tiesības noteikt to, kādas sekas elektroenerģijas sistēmas lietotājam iestājas gadījumā, kad tas pārkāpis elektroenerģijas lietošanas noteikumus un nav ievērojis pienākumus, kas tam noteikti Elektroenerģijas noteikumu 65. punktā. Proti, Ministru kabinets esot varējis noteikt elektroenerģijas piegādes posmos iesaistīto personu tiesības un pienākumus un samaksas kārtību, tai skaitā noteikt tiesiskās sekas, kas izriet no savstarpējo tiesību un pienākumu neievērošanas elektroenerģijas tirdzniecības jomā. Līdz ar to Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, neesot pārsniedzis tam likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma robežas un ar apstrīdēto normu esot izpildījis likumdevēja noteikto uzdevumu.

Tieslietu ministrija pievienojas Ministru kabineta atbildes rakstā paustajiem secinājumiem par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam un papildus norāda, ka tāda paša pārrēķina piemērošana par elektroenerģijas lietošanu bez uzskaites vairākos objektos kā gadījumā, ja būtu noslēgts atbilstošs šāda veida līgums, ir uzskatāma par samērīgu un tai nav sodoša rakstura. Turklāt apstrīdētā norma tiekot piemērota gadījumos, kad elektroenerģija tiek lietota pretlikumīgi. Šādos gadījumos elektroenerģijas sistēmas lietotājam tiekot veikts nevis “uzrēķins”, bet gan atbilstošs pārrēķins, kāds tas būtu bijis tādā gadījumā, ja elektroenerģija bez uzskaites tiktu lietota līguma ietvaros.

6. Pieaicinātā persona – Ekonomikas ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Papildus atbildes rakstā paustajam Ekonomikas ministrija norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertajai aprēķina metodei jābūt samērīgai ar sistēmas

operatoram faktiski radītajiem zaudējumiem. Neesot pieļaujams tas, ka visos gadījumos, kad elektroenerģijas komercuzskaites mērāparāts ir bojāts ar nolūku samazināt elektroenerģijas patēriņa rādītāja lielumu vai iegūt iespēju elektroenerģiju lietot bez maksas, bez izvērtēšanas tiktu aprēķināta un piedzīta iespējami lielākā summa. Tas būtu pretrunā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ietvertu līdzēju tiesiskās vienlīdzības principu un, nostādot patērētāju neizdevīgā situācijā, nonāktu pretrunā arī ar labas ticības principu. Ar apstrīdēto normu noteiktais tiesību uz īpašumu ierobežojums esot uzskatāms par samērīgu, jo tas paredzot aprēķina metodes maksimālo sliekšni apmēra un termiņa ziņā. Turklāt tas ļaujot sistēmas operatoram zaudējumu aprēķinu veikt, izvērtējot katru pārkāpumu individuāli un pielāgojot aprēķina metodi attiecīgajai situācijai, lai tādējādi pārrēķins būtu samērīgs ar pārkāpuma veidu un tā rezultātā radītajiem zaudējumiem.

Gadījumos, kad tiek konstatēts pārkāpums, īpaši tad, ja persona ir neatļauti pieslēgusies pirmsuzskaites ķēdēm, patērētās elektroenerģijas daudzumu faktiski neesot iespējams precīzi noteikt, jo pieslēgums nav aprīkots ar komercuzskaites mērāparātu. Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esošajā civillietā elektroenerģijas sistēmas lietotājs pārkāpumu izdarījis ar mērķi lietot elektroenerģiju bez maksas, turklāt neesot zināms, cik ilgi šis pārkāpums turpinājies, un attiecīgais laikposms varētu būt arī ilgāks par vienu gadu. Tādēļ šajā gadījumā esot secināms, ka saskaņā ar apstrīdēto normu ir pamatoti aprēķināts iespējami lielākais nodarīto zaudējumu apmērs un šī norma ir samērīga.

7. Pieaicinātā persona – Klimata un enerģētikas ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

No apstrīdētajā normā ietvertā formulējuma “tiesības un pienākumi” izrietot Ministru kabineta tiesības noteikt citstarp elektroenerģijas ražošanu, tirdzniecību, palīgpakalpojumu nodrošināšanu, elektroenerģijas patēriņu un ražošanas uzskaiti, elektroenerģijas patēriņa slodzi un patērētās reaktīvās enerģijas patēriņa kontroli,

pieslēgumu izveides kārtību. Tādējādi apgalvojums, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 64. pantam un Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai, neesot pamatots.

Tāpat neesot pamatots uzskats, ka lietā Nr. 2021-03-03 vērtētās tiesību normas būtu salīdzināmas ar apstrīdēto normu. Elektroenerģijas un dabasgāzes tirgū iespējamās sadales sistēmas operatora līgumattiecības, to ietvaros paredzētās pušu sadarbības saistības un ar tām saistītās finansiālās saistības daudzos gadījumos varot būt ievērojami atšķirīgas. Zaudējumu aprēķina metode, kas dabasgāzes tirgū var tikt vērtēta kā nesamērīga un nepamatota, elektroenerģijas tirgū varot būt pilnīgi atbilstoša.

Dabasgāzes nozarei un elektroenerģijas nozarei esot raksturīgi būtiski atšķirīgi enerģijas uzskaites mēraparāti un to darbības īpatnības. Proti, dabasgāzes sistēmas darbība paredzot to, ka dabasgāzes patēriņa mēraparāti izvietoti galvenokārt dabasgāzes lietotāja objektā, savukārt tīklā uzstādīto mēraparātu apjoms esot ļoti neliels, un tas neļaujot ar kontrolskaitītāju, fizikālu mērījumu vai aprēķinu palīdzību ar augstu precizitāti noteikt pretlikumīgi patērētās dabasgāzes daudzumu konkrētā objektā. Turklāt ticamu priekšstatu par faktisko patēriņu nespējot nodrošināt arī pieslēguma cauruļvadu tehniskie parametri. Turpretim elektroenerģijas sistēmai esot raksturīgs ievērojami plašāks mēraparātu pielietojums, kā arī iespējamība ar ļoti augstu precizitāti reģistrēt elektroenerģijas patēriņa datus un piegādes tehnisko parametru svārstības. Turklāt elektroenerģijas nozarē aprēķiniem ar augstu precizitāti varot tikt izmantoti arī elektroiekārtu un elektrotehnisko materiālu tehniskie parametri. Tādējādi elektroenerģijas tīklu operatori varot identificēt tīklā vērojamos elektroenerģijas zudumus, nelikumīgas elektroenerģijas lietošanas gadījumus un novērtēt to radītās ekonomiskās izmaksas ar augstu precizitāti.

Klimata un enerģētikas ministrija pievienojas Ministru kabineta atbildes rakstā paustajam viedoklim un argumentiem par apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma atbilstību Satversmes 105. pantam. No Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esošās civillietas materiāliem izrietot, ka sistēmas operatora veiktie

aprēķini bijuši elektroenerģijas sistēmas lietotājam labvēlīgi, pēc sava rakstura nav bijuši sodoši un zaudējumu aprēķins nav bijis vērsts uz visu iespējamo sistēmas operatora negūto ieņēmumu piedziņu. Sadales sistēmas operators esot samērīgi līdzsvarojis savas ekonomiskās intereses ar pienākumu izvairīties no nepamatotas elektroenerģijas sistēmas lietotāja tiesību ierobežošanas un atturējies no tādas rīcības, kurai būtu izteikti sodošs raksturs. Turklāt apstrīdētajā normā ietvertais regulējums primāri esot attiecināms uz tiem elektroenerģijas sistēmas lietotājiem, kuri elektroenerģiju lieto pretlikumīgi. Proti, pieslēgšanās sistēmai tiekot veikta, neievērojot sistēmas operatora izdotos tehniskos noteikumus, un tādēļ pastāvot liela varbūtība, ka netiek veiktas darbības, kas nepieciešamas, lai novērstu nelikumīgā pieslēguma radītos ugunsdrošības riskus, kā arī trešo personu tiesību apdraudējumus.

8. Pieaicinātā persona – Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā ietvertā pilnvarojuma mērķis esot uzdot Ministru kabinetam detalizēti noteikt iesaistīto pušu (tirgotāju, sistēmas operatoru, lietotāju) pienākumus un tiesības visā elektroenerģijas tirdzniecības un piegādes procesā, kā arī norēķinos par saņemtajiem pakalpojumiem. Minētajā tiesību normā noteiktais pilnvarojums citstarp ietverot arī Ministru kabineta tiesības noteikt metodi elektroenerģijas sistēmas lietotāja izlietotās elektroenerģijas daudzuma un saņemto pakalpojumu apjoma noteikšanai. Tomēr ne vienmēr šos datus esot iespējams noteikt ar komercuzskaites mēraparātu palīdzību vai saskaņā ar Elektroenerģijas noteikumu 5. punktā minēto vienošanos, kas paredz piegādātās elektroenerģijas un pakalpojumu apjomu aprēķināt bez mēraparāta uzstādīšanas. Tāpat vajagot ņemt vērā to, ka likumdevējs nav paredzējis elektroenerģijas sistēmas lietotāju tiesības saņemt un pakalpojumu sniedzēju pienākumu nodrošināt elektroenerģiju un ar tās piegādi saistītos pakalpojumus bez maksas. Līdz ar to esot pamats uzskatīt, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektā daļa ietver

likumdevēja pilnvarojumu Ministru kabinetam noteikt arī kārtību jeb metodi, pēc kuras apstākļos, kad vispārējo Elektroenerģijas noteikumos paredzēto kārtību piemērot nav iespējams, var tikt noteikts elektroenerģijas sistēmas lietotāja patērētās elektroenerģijas daudzums un saņemto pakalpojumu apjoms. Faktiski šāds pilnvarojums attiecoties uz gadījumiem, kad komercuzskaites mērāparāts nav darbojies pareizi vai elektroenerģija bez uzskaites lietota prettiesiski. Tādējādi apstrīdētā norma atbilstot Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektās daļas mērķim.

Apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam esot leģitīms mērķis, un tas esot samērīgs ar šo mērķi. Gadījumos, kad izdarīts apstrīdētajā normā paredzētais pārkāpums, neesot iespējams noteikt vidējo elektroenerģijas un pakalpojumu apjomu iepriekšējā norēķinu periodā, jo komercuzskaites mērāparāts šo apjomu iepriekšējā periodā nav uzskaitījis pilnā apmērā vai vispār nav uzskaitījis. Civillikuma regulējuma piemērošana neesot alternatīvs līdzeklis, jo neesot iespējams noteikt nedz elektroenerģijas vērtību zaudējuma nodarīšanas laikā, nedz elektroenerģijas prettiesiskās lietošanas periodu, nedz arī izlietotās elektroenerģijas daudzumu šajā periodā un līdz ar to neesot iespējams noteikt arī zaudējumu apmēru. Savukārt visi apstrīdētajā normā ietvertie kritēriji nodrošinot tādu izlietotās elektroenerģijas daudzuma individualizāciju un tādu ekonomisko ekvivalenci, kādu konkrētajos apstākļos iespējams nodrošināt tā, lai netiktu nepamatoti aizskartas sistēmas operatora, kā arī citu elektroenerģijas sistēmas lietotāju tiesības.

9. Pieaicinātā persona – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Gadījumos, kad objektā nav uzstādīts komercuzskaites mērāparāts vai ir izveidots pieslēgums pirmsuzskaites ķēdēm, noteikt konkrētu patērētās elektroenerģijas daudzumu neesot iespējams. Tāpat gadījumos, kad starp pakalpojuma sniedzēju un pakalpojuma saņēmēju nav noslēgts attiecīgs līgums, kurā

ietverts plānotais elektroenerģijas patēriņa apjoms, vai nav noslēgts līgums, kas ļautu konstatēt līdzšinējo elektroenerģijas lietošanas apjomu un lietošanas paradumus, neesot iespējams izmantot konkrētu metodi precīzai faktiski patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanai.

Apstrīdētā norma paredzot, ka patērēto elektroenerģiju aprēķina par laikposmu līdz vienam gadam. Tomēr tas neizslēdzot iespējamību, ka, ņemot vērā konkrētus apstākļus un saņemot no elektroenerģijas sistēmas lietotāja konkrētus pierādījumus, būtu iespējams pārrēķinus veikt precīzāk, piemēram, tos veicot par īsāku laikposmu. Turklāt pieteikumam pievienotie materiāli ļaujot secināt, ka Pieteikuma iesniedzēja izskatīšanā esošajā civillietā sistēmas operatora veiktais zaudējumu aprēķins ir individuāli izvērtēts, pamatots ar objektīvām, pierādāmām izmaksām un tam pēc būtības nav sodoša rakstura.

Secinājumu daļa

10. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 64. un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Ja apstrīdēta tiesību normas atbilstība vairākām augstāka juridiska spēka tiesību normām, tad Satversmes tiesai, ņemot vērā izskatāmās lietas būtību, ir jānosaka efektīvākā pieeja šīs atbilstības vērtēšanai (*sk. Satversmes tiesas 2022. gada 15. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-41-01 11. punktu*).

Satversmes tiesa, pēc tiesas pieteikuma izskatot lietu par tiesību normas atbilstību Satversmes 64. pantam un citai Satversmē ietvertai pamattiesību normai, apstrīdētās normas satversmību vērtē, pārbaudot, vai tajā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu. Veicot šo pārbaudi, Satversmes tiesai jāvērtē arī tas, vai Ministru kabinets ir ievērojis likumdevēja noteiktā pilnvarojuma robežas, proti, vai konkrētā Ministru kabineta noteikumu norma atbilst likuma normai, uz kuras pamata tā izdota (*sal. sk. Satversmes*

tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 14.2. un 24.2. punktu).

Līdz ar to Satversmes tiesa izskatāmajā lietā noskaidros, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam, citstarp pārbaudot, vai iespējamais Satversmes 105. pantā ietvertu pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu atbilstoši Satversmes 64. pantam un Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

11. Satversmes 105. pants nosaka: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.” Ņemot vērā to, ka izskatāmā lieta neattiecas uz īpašuma piespiedu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām, apstrīdētā norma vērtējama Satversmes 105. panta pirmo triju teikumu tvērumā.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka personas naudas līdzekļi ir tiesību uz īpašumu objekts (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 15.2. punktu*). Apstrīdētā norma nosaka sistēmas operatora tiesības pārrēķināt elektroenerģijas, sistēmas pakalpojumu, citu pakalpojumu un obligātā iepirkuma komponentu apjomu par laikposmu līdz vienam gadam pēc pievienojuma maksimālās caurlaides spējas diennakts 24 stundu periodā neatkarīgi no iepriekšējo pārbažu rezultātiem (turpmāk – apstrīdētajā normā paredzētais maksājums) gadījumā, ja tas konstatē iejaukšanos komercuzskaites mēraparāta darbībā, ko apstiprina ekspertīzes atzinums, vai pieslēgumu pirmsuzskaites ķēdēm un šīs darbības nebija iespējams atklāt, veicot kārtējo komercuzskaites mēraparāta kontroli (turpmāk – elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpums). Apstrīdētajā normā paredzētā maksājuma veikšanai izlietojamo personas naudas līdzekļu aizsardzība ietilpst tiesību uz īpašumu tvērumā.

Tāpat Satversmes tiesa ir atzinusi, ka normatīvajos aktos noteikts obligāta maksājuma veikšanas pienākums vienmēr nozīmē tiesību uz īpašumu ierobežojumu (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 14. oktobra sprieduma lietā Nr. 2021-03-03 17. punktu*). Pienākums veikt apstrīdētajā normā paredzēto maksājumu elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā samazina personas naudas līdzekļu apmēru.

Līdz ar to apstrīdētā norma elektroenerģijas sistēmas lietotājam ierobežo Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu.

12. Noskaidrojot, vai personas tiesību uz īpašumu ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai tas ir noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, tostarp ievērojot labas likumdošanas principu (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 21. marta sprieduma lietā Nr. 2022-06-03 19. punktu*).

Satversmes tiesa jau vairākkārt ir secinājusi, ka tiesības uz īpašumu var ierobežot arī ar Ministru kabineta noteikumiem (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2022. gada 27. oktobra sprieduma lietā Nr. 2021-31-0103 32. punktu un 2023. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2022-28-03 13.1. punktu*). Tomēr Ministru kabineta tiesības izdot ārējus normatīvus aktus sniedzas vien tiktāl, ciktāl likumā tam šāds pilnvarojums ir piešķirts.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertais personas tiesību uz īpašumu ierobežojums nav noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu un apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 64. pantam. Proti, Elektroenerģijas tirgus likumā neesot ietverts pilnvarojums Ministru kabinetam noteikt speciālo tiesisko regulējumu attiecībā uz civiltiesisko atbildību elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā. Šim Pieteikuma iesniedzējas secinājumam pievienojas arī lietā pieaicinātā persona Saeima. Savukārt Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētā norma atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā ietvertajam pilnvarojumam nosaka sistēmas operatora

un elektroenerģijas sistēmas lietotāja tiesības un pienākumus norēķinos par saņemtajiem pakalpojumiem. Līdzīgus apsvērumus pauž arī Tieslietu ministrija un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija.

Saskaņā ar Satversmes 64. pantu likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. Lai nodrošinātu citstarp efektīvāku valsts varas īstenošanu, ir pieļaujama atkāpe no prasības, ka likumdevējam visi jautājumi pilnībā jāizšķir pašam. Šī efektivitāte tiek sasniegta, likumdevējam likumdošanas procesā izlemjot svarīgākos jautājumus, bet detalizētāku noteikumu un likuma ieviešanai dzīvē nepieciešamo tehnisko normu izstrādāšanai pilnvarojot Ministru kabinetu (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 25.3.1. punktu*).

Lai vērtētu apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 64. pantam, pirmkārt, jānoskaidro pilnvarojošās normas saturs un mērķis un, otrkārt, jāpārbauda, vai Ministru kabinets, izdodot attiecīgo normu, ir ievērojis tam likumā noteiktā pilnvarojuma robežas (*sal. sk. Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-33-03 13. punktu*).

12.1. Apstrīdētā norma izdota, pamatojoties uz Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piekto daļu. Minētā tiesību norma nosaka: “Kārtību, kādā lietotājiem piegādā elektroenerģiju un pārtrauc tās piegādi, tirgotāju, sistēmas operatoru, elektroenerģijas ražotāju un lietotāju tiesības un pienākumus elektroenerģijas piegādē, ražošanā un lietošanā, kā arī norēķinos par saņemtajiem pakalpojumiem un tirgotāju maiņas kārtību nosaka Ministru kabinets.”

Ar likumdevēja doto pilnvarojumu izpildvarai jāsaprot ne tikai viena konkrēta lakoniska tiesību norma, bet paša likuma būtība un mērķi tiesību sistēmas ietvarā. Pilnvarojuma mērķis ir tas, ko likumdevējs iecerējis panākt vai sasniegt, piešķirot Ministru kabinetam tiesības noregulēt vai detalizēt kādu jautājumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2017. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-02-03 18.1.1. punktu*).

Elektroenerģijas pārvade, ražošana, sadale un tirdzniecība ir regulējams sabiedriskais pakalpojums enerģētikas nozarē (*sk. likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 2. panta otrās daļas 1. punktu, Enerģētikas likuma 1. panta 11. punktu un Ministru kabineta 2009. gada 27. oktobra noteikumu Nr. 1227 "Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem" 2. punktu*). No likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 1. panta un 2. panta otrās daļas 1. punkta izriet, ka valsts ar mērķi nodrošināt iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru cenas atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām, regulē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu kā komercdarbību enerģētikas nozarē, nosakot sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas kārtību un tiesiskās attiecības sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā. Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka sabiedrisko pakalpojumu regulēšanā vienmēr jāreķinās ar divām interesēm – pirmkārt, ar piegādātāja interesi nodrošināt sava uzņēmuma ekonomisko darbību un attīstību un, otrkārt, ar patērētāju interesi saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus par samērīgiem tarifiem (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 24. decembra sprieduma lietā Nr. 2002-16-03 5. punktu*). Elektroenerģijas tirgus likums nosaka elektroenerģijas apgādes tiesisko attiecību dalībnieku privāttiesisko attiecību būtiskākos jautājumus. Tātad šīs tiesiskās attiecības regulē ne vien vispārējās civiltiesību normas, bet arī speciālās tiesību normas.

Enerģētikas, tostarp elektroenerģijas apgādes, nozare ir tāda nozare, kurā nepieciešams reglamentēt daudzus tehniska rakstura jautājumus atbilstoši elektroenerģijas apgādes infrastruktūras attīstības pakāpei un sabiedrības vajadzībām. Līdz ar to likumdevēja noteiktais pilnvarojums konkrētās tiesību nozares tehniskā rakstura dēļ var būt plašs un salīdzinoši abstrakts (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 20. marta sprieduma lietā Nr. 2019-10-0103 25.3.2. punktu un 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 18.3.2. punktu*). Proti, valsts varas efektīvas īstenošanas interesēs nebūtu pamatoti pieprasīt, lai likumdevējs pats pilnībā izlemtu elektroenerģijas apgādes tiesisko attiecību dalībnieku tiesību un pienākumu saturu elektroenerģijas piegādē, lietošanā un norēķinos par saņemtajiem

pakalpojumiem. Tomēr arī tad, ja likumdevēja dotais pilnvarojums konkrētās tiesību nozares tehniskā rakstura dēļ ir plašs vai salīdzinoši abstrakts, izpildvarai, interpretējot pilnvarojošo likuma normu, ir jāievēro ne tikai likumā ietvertie mērķi un vērtības, kuru aizsardzībai likums ir pieņemts, bet arī no tiesību sistēmas izrietošas prasības (*sal. sk. Satversmes tiesas 2015. gada 14. oktobra sprieduma lietā Nr. 2015-05-03 13.3. punktu*).

Satversmes tiesa secina, ka likumdevējs Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajā daļā ir pilnvarojis Ministru kabinetu detalizēt atsevišķus šajā likumā ietvertā elektroenerģijas apgādes speciālā tiesiskā regulējuma jautājumus, tostarp detalizēti noteikt, kādas ir elektroenerģijas tirgus dalībnieku tiesības un pienākumi visā elektroenerģijas tirdzniecības un piegādes procesā, kā arī norēķinos par saņemtajiem pakalpojumiem.

12.2. Elektroenerģijas noteikumi paredz, ka elektroenerģijas tirdzniecība lietotājam notiek saskaņā ar šiem noteikumiem un elektroenerģijas tirdzniecības līgumu (*sk. Elektroenerģijas noteikumu 19. un 30. punktu*). Elektroenerģijas tirgotājam ir pienākums noslēgt sistēmas lietošanas līgumu ar sistēmas operatoru, kurš nodrošina elektroenerģijas sistēmas lietotājam elektroenerģijas piegādi līdz elektroietaišu piederības robežai – līgumā noteiktai robežai starp sistēmas operatora un lietotāja vai ražotāja elektroietaisēm vai starp lietotāja un apakšlietotāja elektroietaisēm (*sk. Elektroenerģijas noteikumu 2.12. apakšpunktu, 19. un 81. punktu*). Savukārt elektroenerģijas sistēmas lietotājam ir pienākums sniegt elektroenerģijas komercuzskaites mērāparāta faktiskajiem rādījumiem atbilstošu informāciju, kā arī laikus un rēķinā norādītajā apmērā norēķināties par saņemtajiem sistēmas pakalpojumiem (*sk. Elektroenerģijas noteikumu 48. punktu un 65.5. apakšpunktu*). Tādējādi Elektroenerģijas noteikumi paredz sistēmas operatora pienākumu piegādāt elektroenerģiju elektroenerģijas sistēmas lietotājam un lietotāja pienākumu norēķināties par saņemto elektroenerģiju un citiem sistēmas pakalpojumiem.

Tomēr ir iespējami arī tādi gadījumi, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs elektroenerģiju lieto prettiesiski, proti, pārkāpjot elektroenerģijas lietošanas noteikumus, un tā rezultātā elektroenerģijas patēriņa rādītājs tiek samazināts vai tiek radīta iespēja elektroenerģiju lietot, par to nemaksājot. Lai nodrošinātu to, ka sistēmas operators saņem samaksu par piegādāto elektroenerģiju, ir nepieciešams noregulēt gadījumus, kad konstatēta prettiesiska elektroenerģijas lietošana, kā arī šāda pārkāpuma tiesiskās sekas. Viens no priekšnoteikumiem tam, lai nodrošinātu sistēmas operatora tiesības saņemt atbilstošu atlīdzību par piegādāto elektroenerģiju, ir elektroenerģijas sistēmas lietotāja izlietotās elektroenerģijas un saņemto pakalpojumu apjoma konstatēšana. Taču ne visos gadījumos, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs pieļāvis elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpumu, faktiski izlietotās elektroenerģijas daudzumu un saņemto pakalpojumu apjomu ir iespējams konstatēt.

Arī dabasgāzes apgādes un siltumapgādes nozarē ir iespējamās tādas situācijas, ka enerģija tiek lietota prettiesiski un noteikt faktiski patērētās enerģijas daudzumu nav iespējams. Līdz 2016. gada 8. martam, kad spēkā stājās 2016. gada 11. februāra likums “Grozījumi Enerģētikas likumā”, likumdevējs Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajā daļā bija tieši pilnvarojis Ministru kabinetu noteikt kārtību, kādā aprēķina faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību gadījumā, ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par dabasgāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabasgāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas. Attiecībā uz gadījumiem, kad energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par siltumenerģijas piegādi un lietošanu vai līgumu par siltumenerģijas piegādi, Enerģētikas likuma 46.¹ panta trešā daļa joprojām paredz Ministru kabineta tiesības noteikt kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību. Tāpat Ministru kabinetam joprojām ir tiesības arī noteikt gadījumus, kādos kompensācija aprēķināma.

Elektroenerģijas apgādes nozarē šāda speciālā tiesību norma, kas tieši pilnvarotu Ministru kabinetu noteikt kārtību, kādā tiek aprēķināts faktiski patērētās elektroenerģijas daudzums elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā, nekad nav tikusi pieņemta. Tādējādi secināms, ka elektroenerģijas nozarē atšķirībā no dabasgāzes apgādes un siltumapgādes nozarēm likumdevējam nav bijis nolūka šādu speciālo pilnvarojumu regulējumā iekļaut. Turklāt elektroenerģijas tirgū iedibinātā prakse, ka Ministru kabinets saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piekto daļu ir pilnvarots regulēt kārtību, kādā tiek aprēķināts patvaļīgi lietotās elektroenerģijas daudzums, pastāv kopš šī likuma spēkā stāšanās 2005. gada 8.jūnijā.

Līdz ar to ir pamats secināt, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektā daļa ietver likumdevēja pilnvarojumu Ministru kabinetam noregulēt to, kā nosakāms elektroenerģijas sistēmas lietotāja izlietotās elektroenerģijas un saņemto pakalpojumu apjoms. Proti, Ministru kabinetam saskaņā ar minēto normu ir tiesības noteikt, kādas tiesiskās sekas elektroenerģijas sistēmas lietotājam iestājas tad, ja tas pārkāpj elektroenerģijas lietošanas noteikumus un neievēro pienākumus, kas noteikti Elektroenerģijas noteikumu 65. punktā.

Apstrīdētā norma noteic, ka gadījumā, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir pieļāvis elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpumu – iejaucies komercuzskaites mērparāta darbībā vai pieslēdzies pirmsuzskaites ķēdēm – un šīs darbības nebija iespējams atklāt, veicot kārtējo komercuzskaites mērparāta kontroli, sistēmas operatoram ir tiesības aprēķināt patērētās elektroenerģijas apjomu atbilstoši pārrēķinam. Pārrēķina veikšanas metodi apstrīdētajā normā ir noteicis Ministru kabinets. Līdz ar to secināms, ka Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, ir rīkojies likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma robežās, jo ir noteicis tiesiskās sekas, kas izriet no savstarpējo tiesību un pienākumu neievērošanas elektroenerģijas tirdzniecības un piegādes procesā.

Saeimas norādītie apsvērumi par to, ka Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, ir pārkāpis tam piešķirtā pilnvarojuma robežas, tiek saistīti ar to, ka Ministru

kabinets esot rīkojies pretēji vispārējam civiltiesību regulējumam par neatļautas darbības rezultātā radīto zaudējumu aprēķināšanu un atlīdzināšanu. Proti, sistēmas operators, izmantojot apstrīdētajā normā ietvertos kritērijus patvaļīgi patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanai, šo aprēķinu veicot bez jebkādas konkrētā gadījuma individualizācijas, un tas varot novest pie realitātei neatbilstoša, nesamērīga maksājuma pieprasīšanas no elektroenerģijas sistēmas lietotāja. Tomēr minētie apsvērumi ir saistīti ar apstrīdētās normas satversmības vērtējumu pēc būtības.

Savukārt tas, ka apstrīdētā norma paredz speciālu regulējumu patvaļīgi patērētās elektroenerģijas un sistēmas pakalpojumu apjoma aprēķināšanai atšķirībā no civiltiesībās spēkā esošā vispārējā zaudējumu aprēķināšanas regulējuma, nenozīmē, ka Ministru kabinets būtu pārkāpis tam likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma robežas, jo šis pilnvarojums ietver tiesības detalizēt elektroenerģijas tirgus dalībnieku tiesības un pienākumus visā elektroenerģijas tirdzniecības un piegādes procesā, kā arī norēķinos par saņemtajiem pakalpojumiem.

Lietas dalībnieki nav izteikuši iebildumus un arī Satversmes tiesai nerodas šaubas par to, ka apstrīdētā norma ir pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām un pietiekami skaidri formulēta, lai persona varētu izprast no tās izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas, kā arī ir izdota tādā procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

13. Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 13. oktobra sprieduma lietā Nr. 2014-36-01 18. punktu*).

Elektroenerģijas tirgus likuma 2. panta 1. un 2. punktā norādīts, ka šā likuma mērķis ir citstarp nodrošināt to, lai tiktu izveidoti priekšnoteikumi efektīvi funkcionējoša elektroenerģijas tirgus darbībai un lai visiem elektroenerģijas sistēmas

lietotājiem, ievērojot normatīvo aktu prasības, visefektīvākajā iespējamā veidā par pamatotām cenām tiktu droši un kvalitatīvi piegādāta elektroenerģija.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka enerģijas lietotāju tiesību uz īpašumu ierobežojuma, proti, pienākuma veikt pēc noteiktiem kritērijiem aprēķinātu maksājumu enerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā, leģitīmais mērķis ir sabiedrības labklājības aizsardzība. Šāds ierobežojums ir noteikts sabiedrības interesēs, lai novērstu energoapgādes sistēmas kā sabiedriski nozīmīga pakalpojuma sniegšanas priekšnoteikuma funkcionēšanas traucējumus (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 20. marta sprieduma lietā Nr. 2019-10-0103 26. punktu un 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 19. un 27. punktu*).

Turklāt Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir nodrošināt elektroenerģijas sistēmas lietotāja līgumsaistību izpildi un novērst ar to saistītos sistēmas operatora līguma pārkāpuma radītos zaudējumus vai – patvaļīga pieslēguma izveides gadījumā – kompensēt lietotāja prettiesiskās rīcības radītos zaudējumus sistēmas operatoram un sabiedrībai kopumā. Elektroenerģijas zudumi, kurus veido arī prettiesiski patērētā elektroenerģija, tiek attiecināti uz sadales sistēmas operatora izmaksām, kuras tiek ņemtas vērā, aprēķinot pakalpojuma tarifu, un attiecīgi ietekmē visu konkrētā sistēmas operatora lietotāju izmaksas par pakalpojuma saņemšanu (*sk. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2022. gada 28. novembra lēmumu Nr. 1.41 “Elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika”*). Apstrīdētajā normā paredzētais maksājums, kas veicams elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā, nodrošina sistēmas operatoram atlīdzību, kas var tikt izmantota elektroenerģijas zudumu un citu tam nodarīto zaudējumu segšanai. Tādējādi apstrīdētajā normā paredzētais maksājums kalpo arī sistēmas operatora tiesību uz īpašumu aizsardzībai.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi ir sabiedrības labklājības un citu personu tiesību aizsardzība.

14. Vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai visupirms jāpārbauda tas, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai, proti, vai ar izraudzītajiem līdzekļiem var sasniegt leģitīmos mērķus.

Gadījumos, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir patvaļīgi iejaucies komercuzskaites mēraparāta darbībā, sistēmas operators var noteikt zaudējumu apmēru salīdzinoši tuvu faktiski radītajiem zaudējumiem, ņemot vērā to, ka elektroenerģijas sistēmā izmantojamiem mēraparātiem ir raksturīga iespējamība ar ļoti augstu precizitāti reģistrēt elektroenerģijas patēriņa datus un piegādes tehnisko parametru svārstības (*sk. lietas materiālu 5. sēj. 93. lp.*). Taču gadījumos, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir pieslēdzies pirmsuzskaites ķēdēm, patērētās elektroenerģijas daudzuma un energoapgādes komersanta iespējamo zaudējumu apmēra noteikšana ir objektīvi apgrūtināta. Proti, ja objektā nav uzstādīts elektroenerģijas komercuzskaites mēraparāts vai arī ir izveidots pieslēgums pirmsuzskaites ķēdēm, apejot komercuzskaites mēraparātu, noteikt konkrētu patērētās elektroenerģijas daudzumu nav iespējams. Tāpat tad, ja starp pakalpojuma sniedzēju un pakalpojuma saņēmēju nav noslēgts attiecīgs līgums, kas paredzētu plānoto elektroenerģijas patēriņa apjomu, vai nav noslēgts līgums, kas ļautu konstatēt līdzšinējo elektroenerģijas lietošanas apjomu un lietošanas paradumus, nav iespējams izmantot konkrētu metodiku precīzai faktiski patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanai (*sk. lietas materiālu 5. sēj. 66. lp.*).

Apstrīdētajā normā noteiktais pienākums elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā samaksāt par izlietoto elektroenerģiju sistēmas operatoram atbilstoši tajā pašā normā paredzētajam pārrēķinam nodrošina sistēmas operatoram atlīdzību par piegādāto elektroenerģiju gadījumos, kad tās faktiskā daudzuma noteikšana ir apgrūtināta. Proti, izlietotās elektroenerģijas daudzums elektroenerģijas sistēmas lietotājam tiek aprēķināts par laikposmu līdz vienam gadam pēc pievienojuma maksimālās caurlaides spējas diennakts 24 stundu periodā neatkarīgi no iepriekšējo pārbaūžu rezultātiem. Tādējādi tiek prezumēts pēc

konkrētiem kritērijiem nosakāms izlietotās elektroenerģijas daudzums un sistēmas operators ir atbrīvots no pienākuma pierādīt tam nodarīto zaudējumu apmēru.

Ievērojot minēto, atzīstams, ka apstrīdētajā normā ietvertais tiesiskais regulējums ir vērsts uz energoapgādes sistēmas nepārtrauktu, drošu un kvalitatīvu funkcionēšanu, kā arī sistēmas operatora tiesību uz īpašumu aizsardzību, ļaujot operatoram par piegādāto elektroenerģiju saņemto atlīdzību izmantot energoapgādes sistēmas kā sabiedriski nozīmīga pakalpojuma sniegšanas priekšnoteikuma uzturēšanai, tostarp kvalitātes un drošuma prasību ievērošanai. Tādējādi apstrīdētajā normā paredzētais maksājums ir piemērots līdzeklis sabiedrības labklājības veicināšanai un citu personu tiesību aizsardzībai.

Līdz ar to Ministru kabineta izraudzītais līdzeklis ir piemērots apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai.

15. Satversmes tiesai, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jāpārbauda tas, vai izraudzītie līdzekļi ir nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai leģitīmo mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi. Turklāt saudzējošāks līdzeklis ir tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 23. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka gadījumos, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir pieļāvis elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpumu, būtu piemērojams vispārējais civiltiesību regulējums. Turpretim Ministru kabinets norāda, ka vispārējā regulējuma piemērošanu prettiesiski patērētās elektroenerģijas apjoma aprēķināšanai ierobežo tas apstāklis, ka apstrīdētajā normā paredzētajā gadījumā, kad patvaļīgi izveidots pieslēgums pirmsuzskaites ķēdēm, fiksēt faktisko elektroenerģijas patēriņu nav iespējams, jo pieslēgums nav aprīkots ar elektroenerģijas komercuzskaites mēraparātu. Tādējādi civiltiesībās piemērojamais vispārējais

regulējums zaudējumu aprēķināšanai nav piemērots un nevar tikt uzskatīts par tikpat efektīvu līdzekli apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma legītīmo mērķu sasniegšanai.

Vispārīgā gadījumā aizskartajai personai, kas vēlas saņemt tai nodarīto zaudējumu atlīdzību, ir pienākums pierādīt pārkāpēja faktisko prettiesisko darbību vai bezdarbību, zaudējumu apmēru, kā arī abu minēto faktoru cēloņsakarību. Gadījumos, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir patvaļīgi pieslēdzies pirmsuzskaites ķēdēm, nav nosakāma ne elektroenerģijas cena zaudējuma nodarīšanas laikā, ne laikposms, kurā elektroenerģija lietota patvaļīgi, ne arī attiecīgajā laikposmā izlietotās elektroenerģijas daudzums un līdz ar to nav iespējams noteikt zaudējumu apmēru. Tādējādi, piemērojot vispārējo Civillikuma regulējumu, apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma legītīmie mērķi netiktu sasniegti tādā pašā kvalitātē, jo sistēmas operatoram gadījumos, kad zaudējumu apmēra noteikšana ir objektīvi apgrūtināta vai pat neiespējama, nāktos pierādīt tam nodarīto zaudējumu apmēru (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 20. marta sprieduma lietā Nr. 2019-10-0103 29.1.1. punktu*).

Līdz ar to nepastāv citi, saudzējošāki līdzekļi, ar kuriem apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma legītīmos mērķus varētu sasniegt tādā pašā kvalitātē.

16. Visbeidzot Satversmes tiesai, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, ir jāpārbauda arī tā atbilstība, proti, jāpārbauda, vai nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas no tās pamattiesību ierobežojuma, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā. Izskatāmajā lietā ir līdzsvarojamas, no vienas puses, tādas personas tiesības uz īpašumu, kura pieļāvusi elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpumu, un, no otras puses, apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma legītīmo mērķu aptvertās sabiedrības labklājības un citu cilvēku tiesības.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertā patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanas metode ir acīmredzami nesamērīga, jo nenodrošina to, ka patērētās elektroenerģijas daudzums tiek noteikts iespējami tuvu faktiski patērētajam. Sistēmas operators veicot pārrēķinu, nevis ievērojot pakalpojuma saņēmēja faktisko patēriņu, ko fiksē ar attiecīgā komercuzskaites mēraparāta palīdzību, bet gan izmantojot apstrīdētajā normā ietvertos kritērijus, un tādējādi maksa par patērēto, bet neuzskaitīto elektroenerģiju tiek aprēķināta bez jebkādas individualizācijas. Savukārt Ministru kabinets uzskata, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un to apliecina arī lietai pievienotie Pieteikuma iesniedzējas iesniegtie materiāli. Proti, no tiem varot secināt, ka aprēķins ir veikts elektroenerģijas sistēmas lietotāja labā un nav bijis vērsts uz visu iespējamo sistēmas operatora negūto ieņēmumu piedziņu. Sistēmas operators esot samērīgi līdzsvarojis savas ekonomiskās intereses ar pienākumu izvairīties no nepamatotas elektroenerģijas sistēmas lietotāja tiesību uz īpašumu ierobežošanas un atturējies no rīcības, kurai būtu izteikti sodošs raksturs.

16.1. Ministru kabinets Elektroenerģijas noteikumos ir nošķīris vairākus veidus, kā var izpausties elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpums, un atbilstoši katram no tiem noteicis atšķirīgas patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanas metodes.

Viens no elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma veidiem ir tāds, ka elektroenerģijas sistēmas lietotājs pārkāpis ar sistēmas operatoru noslēgto līgumu, proti, lietojis elektroenerģiju noslēgtā līguma ietvaros, bet iejaucies komercuzskaites mēraparāta darbībā vai bojājis tā plombas. Tādējādi ir pārkāptas Elektroenerģijas noteikumu prasības. Tāpat Ministru kabinets nošķīris gadījumu, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs elektroenerģiju lietojis noslēgtā līguma ietvaros, taču pieslēguma līguma nosacījumi neparedz elektroenerģijas komercuzskaites mēraparātu izmantošanu norēķiniem un pārkāpums ir saistīts ar patvaļīgu iejaukšanos pieslēguma ķēdēs. Šāds pārkāpums var ietekmēt saņemtā pakalpojuma apjomu tā, ka tas vairs neatbilst elektroenerģijas sistēmas lietotāja un sistēmas operatora līgumā

paredzētajam apjomam. Minētajos gadījumos sistēmas operatoram ir tiesības aprēķināt patērētās elektroenerģijas apjomu atbilstoši Elektroenerģijas noteikumu 112. punktam, kas paredz elektroenerģijas, sistēmas pakalpojumu, citu pakalpojumu un obligātā iepirkuma komponentu apjomu pārrēķināt par laikposmu no pēdējās sistēmas operatora veiktās lietotājam uzstādītā komercuzskaites mēraparāta pārbaudes dienas līdz pārkāpuma atklāšanas dienai. Turklāt šādā gadījumā pārrēķinātais elektroenerģijas, sistēmas pakalpojumu, citu pakalpojumu un obligātā iepirkuma komponentu apjoms nevar būt lielāks par to, kāds būtu, ja pārrēķins tiktu veikts pēc pievienojuma maksimālās caurlaides spējas diennakts 24 stundu periodā.

Taču apstrīdētā norma ir attiecināma tikai uz tādiem gadījumiem, kad starp elektroenerģijas sistēmas lietotāju un sistēmas operatoru nav noslēgts attiecīgs līgums, bet lietotājs ir apzināti iejaucies komercuzskaites mēraparāta darbībā vai izveidojis pieslēgumu pirmsuzskaites ķēdēm, plānojot izmantot elektroenerģiju, nemaksājot par pakalpojumu un citām saistītajām izmaksām.

Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertā pārrēķina metode, kas paredz nodarīto zaudējumu aprēķinu balstīt uz pievienojuma maksimālo caurlaides spēju 24 stundu periodā par laikposmu līdz vienam gadam, ir tikai viena no Elektroenerģijas noteikumos paredzētajām metodēm, kas turklāt piemērojama tikai atsevišķos gadījumos, proti, tad, kad sistēmas operatoram nav iespējas piemērot Elektroenerģijas noteikumu 112. punkta nosacījumus.

16.2. Apstrīdētajā normā ietvertā patērētās elektroenerģijas daudzuma noteikšanas metode detalizē Elektroenerģijas tirgus likumā noteiktās sistēmas operatora un elektroenerģijas sistēmas lietotāja tiesības un pienākumus to privāttiesiskajās attiecībās, kas rodas elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā. Civiltiesību pamatā ir likts ekvivalences princips, kas ir no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātā taisnīguma principa konkretizācijas elements un nozīmē to, ka neviens no tiesisko attiecību dalībniekiem nevar nepamatoti iedzīvoties uz citu šo tiesisko attiecību dalībnieku rēķina (*sk.: Torgāns K. (zin. red.), Kārklīšs J., Bitāns A. Līgumu un deliktu problēmas Eiropas*

Savienībā un Latvijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2017, 52. un 148. lpp.). Arī apstrīdētajā normā noteiktajai metodei jābūt tādai, kas atbilstoši taisnīguma principam nodrošinātu elektroenerģijas tirgus dalībnieku ekonomisko ekvivalenci. Tādējādi Satversmes tiesai ir jāpārbauda, vai apstrīdētajā normā noteiktā patērētās elektroenerģijas daudzuma aprēķināšanas metode atbilstoši taisnīguma principam nodrošina ekonomisko ekvivalenci un individualizācijas principa ievērošanu.

Apstrīdētā norma noteic, ka elektroenerģijas, sistēmas pakalpojumu, citu pakalpojumu un obligātā iepirkuma komponentu apjoms elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā tiek pārrēķināts par laikposmu līdz vienam gadam pēc pievienojuma maksimālās caurlaides spējas diennakts 24 stundu periodā neatkarīgi no iepriekšējo pārbažu rezultātiem.

Pievienojuma maksimālā caurlaides spēja ir maksimālais elektroenerģijas daudzums, kas noteiktā laikposmā var izplūst caur pievienojumu atkarībā no tā veida. Ja pievienojumā pirms elektroenerģiju patērējošajām elektroietaisēm ir uzstādīts ievadaizsardzības aparāts, pievienojuma maksimālo caurlaides spēju raksturo automātslēdža strāvas lielums, pie kura tas nostrādā un elektroenerģijas plūsma tiek pārtraukta. Savukārt tad, ja automātslēdzis pievienojumā nav uzstādīts, pievienojuma maksimālo caurlaides spēju raksturo pievienojumā izmantoto vadu mazākais šķērsriezums. Pievienojuma maksimālā caurlaides spēja ir tehnisks kritērijs, ko sistēmas operators pārkāpuma konstatēšanas vietā un brīdī var noskaidrot visos gadījumos. Turklāt maksimālā caurlaides spēja atkarībā no pievienojuma tehniskā izpildījuma, tostarp pievienojuma vadu šķērsriezuma, katrā gadījumā ir atšķirīga (*sk. lietas materiālu 5. sēj. 75. lp.*). Tādējādi secināms, ka visos gadījumos, kad sistēmas operators konstatē pārkāpumu, tam ir iespēja identificēt konkrētā pievienojuma maksimālo caurlaides spēju, kas katrā pārkāpuma gadījumā būs atšķirīga.

Atbilstoši apstrīdētajā normā norādītajam pievienojuma maksimālā caurlaides spēja tiek aprēķināta diennakts 24 stundu periodā. Lai gan liela daļa elektroenerģiju patērējošo elektroietaišu parasti netiek darbinātas visu 24 stundu garumā, apstrīdētajā normā paredzētajos elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumos

sistēmas operatoram nav iespējas pārkāpuma konstatēšanas brīdī noskaidrot, kādas elektroenerģiju patērējošās elektroietaisies pievienojumam pieslēgtas un cik ilgi diennakts 24 stundu periodā tās izmantotas.

Savukārt laikposms līdz vienam gadam ir maksimālais periods, par kuru sistēmas operators ir tiesīgs veikt pārrēķinu. Elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir izveidojis pieslēgumu pirmsuzskaites ķēdēm, sistēmas operatoram faktiski nav iespējas noteikt pat aptuvenu šāda pārkāpuma turpināšanās periodu. Var būt tā, ka elektroenerģijas sistēmas lietotājs elektroenerģiju ir prettiesiski izmantojis pat ilgāk par vienu gadu. Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertais nosacījums par vienu gadu faktiski ir uzskatāms par aprēķina periodu ierobežojošu faktoru, kas nepieļauj aprēķina veikšanu par ilgāku laikposmu pat tādā gadījumā, kad sistēmas operators ir pārkāpumu konstatējis.

Tomēr gadījumos, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir iesniedzis sistēmas operatoram attiecīgus pierādījumus vai sistēmas operatora rīcībā ir informācija par to, ka lietotājs elektroenerģiju ir prettiesiski patērējis nevis veselu gadu, bet īsāku laika periodu, sistēmas operatoram ir iespēja un vienlaikus arī pienākums veikt aprēķinu par īsāku laikposmu. Sistēmas operatori jau no 2014. gada veic iepriekšējo paaudžu elektroenerģijas komercuzskaites mēraparātu nomaiņu ar viedajiem komercuzskaites mēraparātiem, kuriem nodrošināta aizsardzība pret dažādiem bojājumiem, un jebkura iejaukšanās komercuzskaites mēraparātā ar mērķi mainīt metroloģiskos parametrus tiek identificēta un reģistrēta (*sk. lietas materiālu 5. sēj. 65. un 82. lp.*). Tādējādi gadījumos, kad elektroenerģijas sistēmas lietotājs ir patvaļīgi iejaucies komercuzskaites mēraparāta darbībā, sistēmas operators var noteikt zaudējumu apmēru salīdzinoši tuvu to faktiskajam apmēram.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais kritērijs, kas paredz sistēmas operatora tiesības veikt pārrēķinu par laikposmu līdz vienam gadam, ļauj tiesību piemērotājam ņemt vērā katra pārkāpuma individuālos apstākļus un lemt par taisnīgāko un samērīgāko samaksu par prettiesiski patērēto elektroenerģiju. Tādējādi secināms, ka, veicot apstrīdētajā normā noteikto pārrēķinu, pēc iespējas tiek nodrošināta

individualizācijas principa ievērošana un tāda ekonomiskā ekvivalence, kādu konkrētajos apstākļos iespējams nodrošināt, lai netiktu nepamatoti aizskartas sistēmas operatora un arī citu elektroenerģijas sistēmas lietotāju tiesības, kā arī netiktu pieļauta elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpēja iedzīvošanās no prettiesiskās darbības.

Turklāt apstrīdētajā normā paredzētā sistēmas operatora un elektroenerģijas sistēmas lietotāju savstarpējo norēķinu kārtība ir līdzīga uz līgumattiecībām balstītajai kārtībai. Proti, tā paredz ekvivalentu samaksu par patērēto elektroenerģiju kā Elektroenerģijas noteikumu 5. punktā minētajā gadījumā, kad sistēmas operators ar elektroenerģijas sistēmas lietotāju vienojas par tādu pieslēguma veidu, kas lietotājam dod tiesības noteiktu laiku izmantot pieslēgumu bez elektroenerģijas patēriņa ierobežojuma. Arī lietai pievienotie materiāli, kuros redzams Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esošajā lietā sistēmas operatora veiktais pārrēķins, liecina par to, ka lēmums ir pieņemts elektroenerģijas sistēmas lietotāja labā un zaudējumu aprēķins nav bijis vērsts uz visu iespējamo sistēmas operatora negūto ieņēmumu piedziņu.

Tāpat apstrīdētajā normā paredzētā metode patērētās elektroenerģijas daudzuma noteikšanai elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā, proti, metode, kas paredz aprēķina veikšanu par laikposmu līdz vienam gadam pēc pievienojuma maksimālās caurlaides spējas diennakts 24 stundu periodā, nodrošina ekonomisko ekvivalenci, individualizācijas principa ievērošanu un ir samērīga. Tādējādi labums, ko sabiedrība gūst no tā, ka elektroenerģijas sistēmas lietotājam, kurš pieļāvis elektroenerģijas lietošanas noteikumu pārkāpumu, ir pienākums samaksāt sistēmas operatoram par prettiesiski patērēto elektroenerģiju atbilstoši apstrīdētajā normā ietvertajai pārrēķina metodei, ir lielāks nekā nelabvēlīgās sekas, kas elektroenerģijas sistēmas lietotājam rodas tā pamattiesību ierobežojuma rezultātā.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. pantam, 105. panta pirmajiem trim teikumiem, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprida:

atzīt Ministru kabineta 2014. gada 21. janvāra noteikumu Nr. 50 “Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi” 113. punktu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64. pantam, 105. panta pirmajiem trim teikumiem un Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

Spridums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spridums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

Irēna Kucina